

20. febrúar 2015

Atvinnuveganefnd Alþingis Austurstræti 150 Reykjavík

EFNI: Athugasemdir við frumvarp til laga um náttúrupassa. Þingskjal 699 – 455. mál á 144. löggjafarþingi.

Stjórn Ferðafélags Íslands hefur kynnt sér frumvarp til laga um náttúrupassa og sendir atvinnuveganefnd athugasemdir sínar hér með.

INNGANGUR

Ferðafélag Íslands fagnar umræðu um gjaldtöku á ferðamönnum til uppbyggingar ferðamannastaða þar sem náttúran liggur undir skemmdum vegna álags af ferðafólki. Ferðafélag Íslands er fylgjandi gjaldtöku á ferðamönnum í þeim tilgangi að efla innviði ferðamannastaða þar sem það á við og tii að efla aðrar leiðir til að vernda náttúru landsins gegn ágangi ferðamanna. Ferðafélag Íslands hefur lagst gegn hugmyndum um náttúrupassa og telur að aðrar leiðir séu betri.

ATHUGASEMDIR FERÐAFÉLAGS ÍSLANDS VIÐ FRUMVARP UM NÁTTÚRUPASSA

1. Í ljósi stóraukinna umsvifa ferðþjónustu í landinu telur Ferðafélag Íslands eðlilegt að taka hluta þeirra skatttekna sem af hljótast og verja til Framkvæmdasjóðs ferðamannastaða. Ákveðnar breytingar voru gerðar á virðisaukaskattkerfinu sem við kemur ferðþjónustu um síðustu áramót og frekari breytingar lögfestar sem taka gildi um næstu áramót. Þetta mun skila auknum tekjum í ríkissjóð. Þá eru ótaldar auknar tekjur vegna aukinnar veltu í greininni.

Í stað þess að taka upp nýja skattheimtu væri heppilegra væri að nýta fyrir skattkerfið sem þegar er til staðar í stað þess að flækja skattkerfið með tilheyrandi kostnaði, óþægindum og neikvæðum áhrifum sem myndi fylgja innleiðingu náttúrupassa. Neikvæð áhrif náttúrupassa eru veruleg fyrir ferðamenn sem ferðast um landið og hefur neikvæð áhrif fyrir landið sem ferðamannaland. Samkvæmt frumvarpinu verður eftirlit með því hvort fólk hafi keypt sér náttúrupassa á þeim stöðum sem undir hann heyra. Eftirlitsmenn munu því væntanlega koma til með að stoppa fólk til að kanna með náttúrupassa og sekta þá sem ekki hafa keypt passann. Eitt af helstu einkennum íslenskrar ferðþjónustu er jákvætt og vingjarnlegt viðmót heimafólks. Einnig verður verulegur kostnaður við náttúrupassann sem er óþarfur miðað við að hægt er ná sömu markmiðum úr því skattkerfi sem þegar er til staðar í landinu. Ljóst er að náttúrupassinn stangast á við lög um almannarétt og mun valda verulegum ágreiningi og deilum; og uppákomum sem ekki yrðu ef unnið yrði með núverandi skattkerfi.

Þá bendir Ferðafélag Íslands á að aðrir leiðir eru mun heppilegri en Náttúrupassinn ef á annað borð á að leita annara leiða en vinna með núverandi skattkerfi. :

2. Vinna áfram með það fyrirkomulag sem sett var upp með gistináttagjaldi og hefur skilað sér í Framkvæmdasjóð ferðamannastaða. Það kerfi er þegar til staðar og má yfirfæra og bæta en er bæði einfaldari, ódýrari og jákvæðari framkvæmd en náttúrupassinn.

3. Kanna til hlítar hóflegt komu- eða brottfarargjald í gegnum flugferðir og skipakomur.

4. Innheimta gistináttagjald eða aukin hafnargjöld af skemmtiferðaskipum.

ALMANNARÉTTUR

Samkvæmt 14. gr. laga um náttúruvernd, nr. 44/1999, er „Mönnum [...] heimilt, án sérstaks leyfis landeiganda eða réttihafa, að fara gangandi, á skíðum, skautum og óvélknúnum sleðum eða á annan sambærilegan hátt um óræktað land og dveljast þar.“ Samkvæmt 2. gr. frumvarps um náttúrupassa skal: „Einstaklingur sem náð hefur 18 ára aldri [...] afla sér náttúrupassa gegn gjaldi heimsæki hann ferðamannastað á Íslandi sem á aðild að náttúrupassa, sbr. 4. gr. Þessi grein frumvarpsins girðir því fyrir aðgang fólks að ferðamannastöðum sem undir passann heyra og eru utan ræktaðs lands, þ.e.a.s.gengur gegn hinum forna almannarétti. Gjaldtaka á einstökum ferðamannastöðum myndi sömuleiðis ganga gegn almannaréttinum.

Í náttúruverndarlögum segir jafnframt í 14. gr.: „Á eignarlandi í byggð er eiganda eða réttihafa þó heimilt að takmarka eða banna með merkingum við hlið og göngustiga umferð manna og dvöl á afgirtu óræktaðu landi.“ Þetta útilokar ekki að landeigandi geti girt af ferðamannastaði og lokað þeim. Ekki verður skilið annað af lögnum en að slíkt bann gildi jafnt fyrir alla, hvort sem þeir hafa borgað aðgangsgjald eður ei og verður í fljótu bragði ekki séð að lokun ein og sér réttlæti gjaldtöku.

Hins vegar er ljóst af 32. gr. náttúruverndarlaga að Umhverfisstofnun eða þeim aðila sem falin hefur verið rekstur náttúruverndarsvæðis getur ákveðið gjald fyrir veitta þjónustu og „Rekstraraðili náttúruverndarsvæðis getur enn fremur ákveðið gjald fyrir aðgang að svæðinu ef spjöll hafa orðið af völdum ferðamanna eða hætta er á slíkum spjöllum.“ Skal tekjum af gjaldtöku vegna spjalla varið til eftirlits, lagfæringar eða uppbyggingar svæðisins eða aðkomu að því, samkvæmt lögnum. Ljóst er að margir ferðamannastaðir eru náttúruverndarsvæði og því væri samkvæmt náttúruverndarlögum heimilt að stunda gjaldtöku á þeim fyrir ofangreint. Ferðafélag Íslands telur að það eigi ætíð að ganga fyrir að vernda náttúruna fyrir skemmdum og spjöllum. Lögin leyfa gjaldtöku í slíkum tilvikum, en að mati Ferðafélags Íslands er náttúrupassi ekki rétta leiðin til þess, enda hugmyndin að hann gildi á mun fleiri stöðum en náttúruverndarsvæðum. Ekki verður annað skilið á 32. gr. náttúruverndarlaga að lokanir byggist á nauðsyn þess að vernda náttúruna, en þá í hverju einstöku tilfelli fyrir sig og því gangi það ofar almannaréttinum, enda liggja svæði sannarlega undir skemmdum. Slíkar lokanir geta verið algerlega nauðsynlegar, tímabundið eða til lengri tíma. Náttúrupassi tekur hinsvegar ekki tillit til hvers tilviks fyrir sig, heldur er meiningin að hann virki sem almenn gjaldtaka (almenn lokun) og því girðir hann fyrir almannarétt okkar um frjálsa för um óræktað land.

3. Kostnaður við markaðssetningu, kynningu, umsýslu og eftirlit

Með náttúrupassa er verið að innleiða nýtt kerfi við gjaldheimtu, kerfi sem krefst markaðssetningar og kynningar, eftirlits og umsýslu, sem t.d. skattlagning með gistináttagjaldi eða komu- og brottfarargjöld myndu ekki kalla á. Þannig óttast Ferðafélag Íslands að stór hluti af tekjum passans fari í að standa undir kostnaði við rekstur og umsjón hans. T.d. hlýtur eftirlit að kalla á eftirlitsmenn með tilheyrandi kostnaði, markaðssetning væri dýr, og uppsetning og viðhald vefkerfa til sölu passans. Allt þetta væri þó vel þess virði ef náttúrupassaleiðin væri eina færa leiðin. En svo er ekki.

Þá er gert ráð fyrir stjórnvaldssektum ef ferðamaður hefur ekki greitt náttúrupassagjald og er staddur á ferðamannastað. Eðlilegt er að slíkar stjórnvaldssektir séu kæránlegar til ráðherra, eins og frumvarpið gerir ráð fyrir, en hinsvegar má komast hjá öllu þessu með því að fara aðrar gjaldtökuleiðir. Þá vakna upp spurningar um það hvort Íslendingar sem keyra um landið, sama í hvaða

STOFNAÐ 1927

tilgangi það er, megi koma við á ferðamannastöðum til að nýta salernisaðstöðu eða hreinlega teygja úr sér.

Ferðafélag Íslands gerir athugasemdir við það að verið sé að búa til nýtt og flókið kerfi utan um tiltölulega einfalda skattlagningu: kerfi sem krefst markaðssetningar, kynningar, sölu, eftirlits og hvar beita má kæránlegum stjórnvaldssektum sem eru aðfararhæfar. Einfaldari leiðir eru til og mikilvægt að það fé sem innheimt verður renni sem mest til að vernda náttúruna.

ÁHERSLA Á NÁTTÚRUVERND EKKI STJÓRNSÝSLULEGT FYRIRKOMULAG

Ferðafélag Íslands leggur áherslu á mikilvægi þess að unnið sé útfrá náttúruvernd en ekki verið að flækja málin með nýjum og nýjum stjórnsýslulegum aðferðum og fyrirkomulagi sem breytist á 4 ára fresti eftir því hvernig kosningar í alþingis fara hverju sinni, með tilheyrandi kostnaði og uppbyggingar á bákni.

RANNSÓKNIR Á ÞOLI VISTKERFA

Ferðafélag Íslands telur nauðsynlegt að efla rannsóknir á þoli vistkerfa og slíkar rannsóknir liggi að baki ákvörðunum um forgangsröðun aðgerða á ferðamannastöðum í þágu náttúruverndar og að tryggt sé gæðaeftirlit með framkvæmdum og að vöktun eigi sér stað eftir að framkvæmdum lýkur.

Á bls. 5 í greinargerð með frumvarpi til laga um landsáætlun um uppbyggingu innviða fyrir ferðamenn segir: „Mikilvægt er að áætlanir og framkvæmdir á grundvelli þeirra séu byggðar á vandaðri greiningu og rannsóknum og unnar af varkárni og virðingu fyrir viðkvæmri náttúru landsins.“ Ferðafélag Íslands tekur undir þetta, en saknar þess að þetta atriði sé útfært í lagatexta frumvarpsins. Vöktun er auk þess hvergi nefnd.

HLUTI SKATTTEKNA SKILI SÉR TIL BAKA Í NÁTTÚRUVERND OG UPPBYGGINGU INNVIÐA

Vegna stórauðinna umsviða í ferðaþjónustu og fjölda ferðamanna á Íslandi, sjáum við nú mun meira álag á ferðamannastöðum. Það er því ánægjulegt að sjá vilja stjórnvalda og ferðaþjónustunnar sjálftrar til að takast á við þetta viðfangsefni. Það er jafnframt sanngjörn og eðlileg krafa að hluti skatttekna af ferðaþjónustu í landinu verði nýttar til verndar náttúrunni og uppbyggingu innviða.

Hér er einnig bent á sameiginlega yfirlýsingu Landverndar, Ferðafélags Íslands, Ferðaklúbbsins 4x4, Ferðafélagsins Útivistar og SAMÚT, Samtaka útivistarfélaga sem er að finna í fylgiskjali I, dagsettu 26. febrúar 2014 og minnisblað til ráðherra ferðamála um gjaldtöku af ferðamönnum, dagsett 25. febrúar 2014, sjá fylgiskjal II.

Virðingarfyllt,
Fh. Ferðafélags Íslands

Páll Guðmundsson,
Framkvæmdastjóri